

Kerk
ds,
schijn-
toch
omen,
verhet
s. Het
recht.
enen
paalde
grond
u kun-
cht be-
a onze
omdat
was,
ad, en
ing op
delijke
betere

op het
af, dan
hierbij
belang
dat de
s en de
Over-
finantie
an men
gs met
rkelijke
woord
or onze
arond
jk leven
uit dien
kon ge-
voering
worden,
te ordi-
de zorg
het uite-
n laten
a macht
n mitta-
a in eens

rwonde-
leringen,
en zelfs
Generale
t. XXX
ben ge-
ter tafel
quaestie
nen hier
dan wel
e zal de
lit voor-
le Over-
kunnen
ering der
een raak
k raakt?
iet af te
wederin-
moord
linderen.
kerk per-
anderen
en belang

e Regee-
er dood-
ed, het
aden der
Generaal
g natuur-
aald, dat
u geveer
er pres-
een alge-
ieven en
egen dit
rkeraden
ding van
ruit een
zo even
oop door
met een
uw van
g, wat de
verge-
uitlating
heeft het
Kerken
le hebben

staten tijd
le bestrij-
aad reden
berculose
s men haar
De statio-
orden en
lichtbeel-
voestingen
de ziekte
bewijzen,
e ook ten
nden, zijn
der tuber-
eenzijdig
bestrijding,
dit in de
ganiseerde
die directe
in de in-
at in het
van het

Christelijke
den vijand
le zieken-
geestelijk
worden,
te hebben
aanzien van
st de ver-
j verwaan-
waard kan
er beducht

segd wor-
duidende,
igd wordt,

namelijk dat het in een dringende en diep ge-
voelde behoefte is komen voorzien. Dat dit
alduis is, blijkt overduidelijk daaruit, dat „Son-
nevanck“ zich als met één slag een plaats in
de harten van het christelijk volk heeft weten
te veroveren; dat het zich een sympathie heeft
weten te verwerven, die in overeenstemming is
met de plaats, die het in de praktijk van het
christelijk volksleven is gaan innemen.

Met niet te veel warmte kunnen we dan ook
er op aandringen, dat men voortga, de „Ver-
eeniging tot christelijk hulpbetoon aan tuber-
culoselidern“ krachtig te steunen, opdat zij
met haar uitnemende stichting steeds meer
kunne beantwoorden aan haar roeping en aan
de hooge eischen, die haar thans reeds gesteld
worden, en aan welke zij in steeds toenemende
mate zal hebben te beantwoorden.

Daarnaast echter zij er op gewezen, dat de
christelijke liefdadigheid, ook als zij zich met
de tuberculose en haar bestrijding bezig houdt,
de bescheidenheid en stilheid in acht heeft te
nemen en de humberg, het sportachtige, heeft
te mijden, dat de wereld aan haar tuberculose-
bestrijding helaas te vaak verbindt, en waarop,
werd die methode deszelds overgenomen, zeker
's Heeren zegen niet verwacht zou kunnen
worden.

Zooeven zeiden we, dat „Sonnevanck“ zoo'n
belangrijke plaats in de praktijk van ons chris-
telijk leven inneemt. Dit werd niet zonder goeden
grond gezegd. Immers, in het vorige jaarverslag
kon worden medegedeeld, dat voor 31 Dec.
1908 reeds alle bedden in de beide op 6 Oct.
1908 in gebruik genomen paviljoens van „Son-
nevanck“ bezet waren.

De ondervinding, in den aanvang van 1909
opgedaan, maakte duidelijk, dat zoo spoedig
mogelijk moest worden gezorgd, dat het sanato-
rium vergroot werd.

De aanvragen om opname van patiënten
werden steeds talrijker; een operatiezaal en een
laboratorium ontbraken nog; de huisvesting van
den geneesheer-directeur en van de directrice
liet veel te wenschen over, een behoorlijke een-
persoonskamer voor de zusters miste men!
In één woord, het gehele personeel voor de
verpleging moest zich behelpen en de verpleging
sich voldoende volledige afwerking van den
bouw.

Toen dan ook ongeveer de helft van het
kapitaal voor den bouw van het hoofgebouw
toegezegd was, meende het bestuur dezer ver-
eeniging, niet langer met de aanbesteding daar-
van te mogen wachten.

We willen niet verzuimen, hier eenige cijfers
uit het verslag over te nemen, om te doen zien,
hoe het geld der vereniging besteed wordt en
tevens om er eenig besef van te geven, hoe
ontzaglijk veel voor zoo'n inrichting noodig is.

De aanbesteding had plaats den 29 Mei 1909 en
de bouw werd voor / 66800 opgedragen aan
den aannemer J. de Groot te Apeldoorn. Be-
halve dezer bouw werd aan denzelfden aannemer
opgedragen de bouw van een machinist-woning,
hij de tegenwoordige woning voor den koetsier
bestemd moest worden, de vergrooting van het
Keukengebouw en van het machinegebouw; een
en ander voor / 15325.

Het werk werd afzonderlijk uitbesteed aan
den heer M. Borgardijn te Arnhem voor / 4825,
de uitbreiding der pneumatische waterleiding
en het leveren en stellen van sanitaire artikelen
werd opgedragen aan Gebr. Pruijs te Apeldoorn
voor / 9107, de aanschaf der elektrische ver-
lichting aan Gebr. Romeyn te Arnhem voor
/ 2500, de centrale verwarming aan de firma
Deerns en Westeringh te Arnhem voor / 8968.

Voorts werd nu besloten tot de aanschaf van
een stoomkookinrichting die ongeveer / 5000
moet kosten, en tot den aanschaf van een be-
vloeiingsveld, waarvan de kosten geraamd zijn
op / 1500. Dit bevoeiingsveld is gewenscht,
teneinde op de meest hygiënische wijze het
afvalwater van het terrein te verwijderen.

In de eerste helft van 1910 kan de voltooiing
van „Sonnevanck“ tegenwoordig gezien worden.

In verband met de ontzaglijke kosten, die
een inrichting als „Sonnevanck“ vooral in den
aanvang vereischt, zal het niet bevreemden, dat
hoezeker de financiële uitlag der exploitatie
van het sanatorium tot tevredenheid moge stem-
men, de vereniging nog niet is waar zij wezen
moet.

Het verpleeggeld af / 2 per dag was, zoo meldt
het verslag, niet toereikend om alle kosten te
dekken, en daarom is bij den voortduur de
steun van allen, die onze vereniging door con-
tributies en en giften sterker maken, zeer noodig;
vooral ook, omdat zodra de obligatieleening
geheel geplaatst zal zijn, niet volstaan kan wor-
den met een jaarlijkse aflossing van / 500,
maar die aflossing zal moeten gesteld worden
op een minimum van / 2500, om, naar mate
de rentelast vermindert, regelmatig verhoogd te
worden.

Tot krachtigen steun wekken we dan ook
gaarne op, terwijl we evenzeer steunen het her-
nieuwd beroep op de medewerking van hen die
met middelen gezegend zijn, om de nog in por-
tefeuille zijnde obligatiën te plaatsen. Indien
vele en 4 pCt. obligatie van / 500 of van
/ 100 nemen, kan de reeds zoo rijk gezegende
arbeid op „Sonnevanck“ voorspoedig voortgaan.

Officiële Berichten.

L. S. I.

De classe Goes, bijgestaan door de dep. Synode
naar art. 49 K. O., heeft in hare vergadering
den 23 en 30 Juni j.l. peremptoerlijk geëxamineerd
den heer F. G. H. Bramer, beroepen Adv. te
Heinkensand, en, na gehoord gunstig advies
der dep., dezen Broeder met alle stemmen
toegelaten tot den Dienst des Woords en der
Sacramenten in de Geref. Kerken.

Namens de classe voornoemd:

R. J. VAN DER VEEN.

Goes, 23 Juni 1910.

Classis Alkmaar.

De raad der Geref. Kerk te Broek op Lan-
gendijk roept de Kerken der classis Alkmaar
samen tot de classisale vergadering, die D.V.
Woensdag 27 Juli 1910 te Alkmaar op gewonen
tijd en plaats zal gehouden worden. Punten
voor het agendum tusschen de zenden bij den
class. corresp. Da. C. Stadig te Helder.

Namens den raad der roepende Kerk:

J. MULDER, voorz.

A. OUIERHAND, scriba.

Broek op Langendijk, 29 Juni 1910.

Kort verslag van de vergadering der
Classis Assen, 25 Mei 1910.

1. De Smitt, praeses der vorige classis, opent
de vergadering. Hij laat singen Ps. 103; 8,

leest Psalm 103 en gaat voor in gebed. Hierna
spreekt hij een kort woord naar aanleiding van
het onverwacht overlijden van Dr. Wissink,
waaronder Br. Salomons, Oud- van Gasselternijevon,
met enkele woorden antwoordt.

2. Alle Kerken zijn vertegenwoordigd. Smilde B
zond een diaken, welken, de reden gehoord,
keurzaam wordt verleend.

3. Praeses voor deze vergadering is Dr. Hangel-
broek, scriba Dr. Zahn en assessor Dr. Smitt,
terwijl voor 't persverslag Br. Koster wordt
aangewezen.

4. De notulen der vorige vergadering worden
gelezen en goedgekeurd.

5. Medegedeeld wordt, dat alle Kerken in de
classen hunne jaarlijkse vaste bijdrage voor
den Evangelisatiearbeid in de prov. Drente
hebben verhoogd.

6. Dr. Hangelbroek rapporteert als classis-
correspondent voor de Zending op Soemba,
waardoor hij echter in den laatste tijd weinig
kon doen. Dr. Dijkstra vult aan, dat een artikelen-
reeks, door Dr. Hangelbroek in de Groninger
Kerkode geschreven over Soemba, in een boekje
zal worden uitgegeven. De oplage zal zijn 16000
exemplaren. De opbrengst daarvan zal zijn voor
de Zending op Soemba.

7. Dr. Smitt rapporteert omtrent den arbeid
op Soemba. Goede berichten komen van M. D.,
die op Soemba arbeiden. De uitsending van
een vierden dienaar zal op de Part. Synode ter
sprake worden gebracht.

8. Door Dr. Groot-Nibbelink wordt gerapporteerd
over den Evangelisatiearbeid in Drente.
Voor den arbeid te Langerak meldde zich een
broeder aan, doch wijl dit door enkele bezwaren
gedrukt werd, ging men tot benoeming nog niet
over. Te Ruinen gaat de arbeid geregeld voort
onder leiding van Br. J. de Braal. Ook op de
andere plaatsen gaat de arbeid voort, terwijl
men ook te Haren zal trachten te beginnen
met Zondagschoolarbeid.

9. Door Br. Beekman wordt gerapporteerd
namens de op de vorige vergadering benoemde
commissie ter voorbereiding van een classisalen
Zondagsdag; deelt mee, dat de kosten zijn
voorgerekend en plannen zijn gemaakt, en geeft
nu de verdere bespreking daarvan aan de verga-
dering over. Besloten wordt diensgevolge een
classisalen Zondagsdag D.V. te houden op
Donderdag 18 Aug. a.s. in het bosch te Zuid-
laren. Als sprekers zullen optreden: Br. J.
Beekman van Zuidlaren, openingswoord; Dr. H.
Dijkstra van Smilde zal spreken over Soemba;
Br. P. Koster van Appelscha over de Zending
onder de Joden; Dr. W. W. Smitt van Assen
over de Zendingconferentie te Edinburgh; Dr.
Meijering van Wildervank — of een ander —
over ?; terwijl Dr. H. Hangelbroek van Borger
een slotwoord zal spreken.

10. Aan de orde komt nu de regeling voor
den dienst en de pensioonschikking van ouderanen
in de Geref. Kerken van de classis Assen.
Zonder wijziging wordt deze regeling aangenomen
en zal doorgezonden worden naar de Part.
Synode.

11. Voorts komt in behandeling de regeling
van den arbeid der Evangelisatie, uitgaande van
de Geref. Kerken in de prov. Drente, welke
na enkele wijzigingen wordt goedgekeurd.

12. Aan een Kerk wordt advies gegeven in
een tuchtaak, terwijl aan een andere Kerk
geadviseerd wordt in zake tucht op doopleden.

13. Als consultant voor Gasselternijevon wordt
aangewezen Dr. H. Hangelbroek van Borger.

14. De rondvraag naar art. 41 K. O. levert
niets belangrijks op.

15. Als deputaten naar de Part. Synode worden
gekozen de Ds.: W. W. Smitt, H. Hangelbroek
en G. H. Zahn; secundi de Ds.: G. Groot
Nibbelink en J. Scholten, benevens de Oudl.:
P. Koster van Appelscha, J. Beekman van
Zuidlaren en J. Hoogewind van Smilde als
primi; en als secundi: O. Dijkstra van Een,
J. M. Mulder van Zuidlaren en J. Buning van
Assen.

16. Censure wordt gehouden naar art. 43 K. O.

17. De praeses sluit de vergadering en gaat
voor in dankzegging.

Op last der classis:

P. KOSTER.

Appelscha, Mei 1910.

Kort verslag van de werkzaamheden
der Part. Synode van Geref.
Kerken in Overijssel.

Na opening door den praeses der roepende
kerk nemen sitting in het moderamen de bsr.
Dr. Schot als praeses, Dr. Hanja als assessor
en Dr. de Jong als scriba.

Een verzoek om steun als ten vorigen jare
wordt openbaar ingewilligd.

Een protest inzake pensioenen wordt voor
kennisgeving aangenomen.

Verscheidene Deputaten brengen rapport uit.
Deputaten art. 13 stellen voor / 1000 te vragen
uit de Generale kas. Wordt goedgekeurd.

Het voorstel van Deputaten art. 19 om alleen
studenten in de Theologie als alumni op te
nemen, wordt met het amendement: „tenzij in
zeer bijzondere gevallen“, aangenomen. Besloten
wordt te blijven bij drie collecten in de twee
jaren en aan de alumni wordt verhoogd toe-
gestaan.

Twee berwaarschriften over dezelfde zaak uit
d. H. worden gelezen en overwogen. De zaak
wordt tot nader onderzoek naar de classis
teruggeworpen.

Inzake de Zending wordt het voorstel van
Deputaten om een vierden missionaair dienaar
uit te zenden, eenparig aangenomen en wat de
onderwijsplannen betreft, aan Deputaten mach-
tigheid verleend.

Op verzoek van de classis Deventer die den
arbeid onder de Nederlanders in Rhein te
hand nam, wordt door de Part. Synode steun
toegezegd voor dit werk.

Een conceptregeling voor hulpbetoon aan
minvermogen zenuwlijders enz. wordt ver-
worpen en besloten het te laten zoals het is.

Een voorstel van de classis Ommen: „De
classis verzoekt pogingen aan te wenden, opdat
langs den kerkelijken weg bij de Overheid wordt
aangedrongen op wederinvoering van de dood-
straf, wordt aangenomen.

Aan de hulpbehoevende kerken wordt als
vroeger steun toegezegd.

Deputaten worden gecontinueerd. Voor Dr.
Ploos van Amstel die uit de Provincie vertrok,
wordt Dr. Dwarshuis als Deputaat voor de
Zending en Dr. Gispas als questor benoemd.

Volgende Part. Synode, door de classis Zwolle
naar te roepen, zal D. V. gehouden worden
den 18 en 19 Juni 1911.

De praeses sluit de vergadering, de scriba
gaat in dankzegging voor.

Namens de Part. Synode voorn.:

W. DE JONG, scriba.

Buitenland.

Engeland. Een Hindoe over de
Protestantsche Zending in Engelsch-
Indië.

Een Hindoe schreef in een Zuid-Indisch
tijdschrift, de Mysore Review het volgende
omtrent de Protestantsche Zending.

„Wij gebruiken deze gelegenheid om onze
volksgevoelen te verzoeken, dat zij de Protes-
tantsche zendingen niet verkeerd beoordeelen
en hun geen verkeerde bedoelingen toeschrijven.
Zij maken geen geheim van het doel waarmee
zij naar Indië komen. Zij verklaren dat zij de
bewoners van dit land door overtuiging voor
het Evangelie zoeken te winnen, en maken geen
gebruik van dwangmiddelen. Zij zijn echter de
baanbrekers en bevorderaars der hogere Wes-
telijke beschaving en stellen ons voor oogen
wat het huiselijk leven en de Europeesche
sederlijkheid is. Zij maken het voor ons mogelijk
de waarde van de maatschappelijke instellingen
der Engelschen, die door den gang der
gebeurtenissen onze wettige overheid geworden
zijn, te waardeeren. Hunne universiteiten en
hogere scholen kunnen onder de beste van
ons land gerekend worden, aan welke onder-
scheidene van onze beste mannen werden op-
geleid. In den regel zoeken zij geen beke-
ringen te krijgen door slechte middelen. Wij
souden dus deze onbaatzuchtige werkers altijd
voor de ware vrienden van Indië moeten aanzien.“

Wat blijkt uit deze ontboezening? Dat deze
Hindoe de missionarier der Christelijke kerk
beschouwt als dragers van de Europeesche be-
schaving, als bevorderaars van de Westersche
ontwikkeling. Hij ziet niet in, dat alleen de
kracht van het Evangelie een volk ook maats-
chappelijk en staatkundig kan verheffen. Telkens
wanneer wij lezen van waardeering van den
arbeid der zending vreesden wij, dat de arbeid
der zendingen minder gewaardeerd wordt om
de kracht tot bekeering die van hen uitgaat,
dan om de macht om den maatschappelijke toe-
stand van het volk op te beffen. Zou dit niet
mede te wijten zijn aan de wijze van optreden
en werken van sommige zendingen?

Hongarije. Prof. Zoványi afgezet.
Wij meenden uit een mededeeling uit
Hongarije te moeten afzien, dat de Gerefor-
meerden den hoogleeraar Zoványi, in zijn ambt
als professor in de kerkgeschiedenis hadden
gelaten, al deden zij dat deel van zijn werk
waarin hij een smadelijk en onbekoofd oordeel
over Calvin uitsprak, vernietigen. Doch het
blijkt tot onze voldoening, dat men verder is
gegaan. De algemeene vergadering der Gere-
formeerde Kerken aan deze zijde van de Theis-
behoort hare deputatie voor de Hoogeschool
uit te noodigen, haar zondagse voorstellen te
doen, waardoor tucht uitgeoefend zou worden
over het zoo trouwloos handelen met het
vaderlijk erfenis en het verder voortgaan op
dien weg verhinderd werd. De deputaten
kwamen toen op de algemeene vergadering van
22 Sept. 1908 met het voorstel, om den hoo-
gleeraar te schorsen en een plaatsvervanger voor-
loopig aan te stellen. In dit voorstel werd
gememoreerd, dat er tegen Professor Zoványi,
voor het aanvaarden van zijn professoraat, vier
maal en als hoogleeraar tweemaal een tucht-
zaak moest begonnen worden, en dat hij vier-
maal disciplinair gestraft werd. De vergadering
nam het voorstel der deputaten met algemeene
stemmen aan. Er moest nu een nieuwe tucht-
zaak tegen den hoogleeraar begonnen worden,
waaronder het districtgericht hem schorste.

Doch Zoványi weerde zich krachtig. Hij wist
van den voorzitter van het Generaal-Convoot
te verkrijgen, dat het gericht van het Donau-
district zijn zaak behandelen zou, onder voor-
wende dat de leden van het Theis-district
hem vijandig gezind waren. Daarbij begon hij
in de pers een formelen veldtocht tegen de
Gereformeerde leiders in het district en stelde
hij zich aan als een martelaar voor leer- en
gewetensvrijheid, en als een man die vervolg
werd, omdat hij mistanden aan het licht gebracht
had. De publieke opinie was voor Zoványi en
tegen de mannen die voor het Gereformeerde
karakter der Universiteit te Sárospatak streeden.

Het gericht van het Donau district maakte
geen haast. In het voorjaar van 1909 werden
de getuigen gehoord; eerst de zonen October
werd de uitspraak gedaan. Die uitspraak was:
vrijpraak op alle punten van aanklacht. Maar
de advocaat van het gericht glog in hooger
beroep. Zoo kwam de zaak voor het Convent-
gericht. En deze rechtbank ontzette Zoványi
uit zijn ambt en kende hem slechts een half
pensioen toe.

In het vonnis wordt wel toegegeven, dat een
hoogleeraar vrij moet zijn in zijn leeren, doch
dat het niet aangaat, dat men hem toestaat
leeringen te verkondigen die in lijnrecht
strijd zijn met de leer der Geref. Kerk in
Hongarije. Ofschoon het niet tot zijn taak be-
hoorde, sprak hij over den dood en de opstan-
ding van Christus op een manier, die wel
geschikt was om het geloof van de aansaande
dienaren des Woords te doen wankelen. Ook
spreekt het vonnis er van, dat Zoványi Calvin
op zijn colleges schetste als een sombere per-
soonlijkheid in de wereldgeschiedenis, als een
man met inquisitoriale neigingen; heiligen ook
nietgesproken wordt in het vernietigde aan-
hangsel bij Warg's werk, waarin hij een critiek
op Calvin uitoefende, die, ook uit weten-
schappelijk oogpunt, beuuden peil was. Al deze
daden van den aangeklaagde deden duidelijk
aan den dag komen, dat hij tegen de wet der
Kerk (§ 34, bl. 4 en 11) had overtreeden en
daarom schuldig moest worden verklaard.

De hoogleeraar hield wel staande, dat hij recht
gehad had zich zoo mondeling en schriftelijk
uit te laten gelijk hij deed, omdat er leer- en
gedachtenvrijheid zijn moet. Doch het vonnis
meent, dat een hoogleeraar aan de Theologische
faculteit van de Gereformeerde kerk, in dienst
van die kerk is en dat die kerk hem niet be-
zoldigt om haar geloof te bestrijden, maar om
sich trouw te betoonen aan die kerk en hare
leer. Wanneer zijn overtuiging en de daaruit
vloeiende leer met zijn kerk en haar leer in strijd
komt, en hij daarom geen getrouw dienaar der
kerk meer zijn kan, is hij volgens zijn geweten
verplicht zijn ontslag te nemen. De Hongaarsche
Geref. kerk is een levend organisme, dat wan-
neer het wil blijven voortleven, niet dulden kan,
dat de door haar bezieldde aangestelden, onder
haar autoriteit een zoodanige werkzaamheid
ontwikkelen, die tot verwoesting van hare ge-
meenschap leiden moet.

De aangeklaagde had zich ook verdedigd met
er op te wijzen, dat de door hem verkondigde
leer niet met zijn ambtbed als predikant in
strijd was. Immers indertijd had hij den ambte-
lijken eed in Zevenbergen afgelegd, en daarin
werd de Hevelische confessie niet genoemd.
Het Conventgericht zag uit deze bewering met
leedwezen, met welk een scherp blik de aan-

Inteeckenbiljet.

De ondergeteekende, abonnent op *De Heraut*, wenscht te ontvangen:
een ex. van de Uitgave in boekformaat der artikelenreeks *Pro Rege*
door **Dr. A. KUYPER**, in drie deelen voor den prijs van **f 7.50**
(bij vooruitbetaling te voldoen) voor zichzelf en bovendien — ex. van dit
premierewerk voor zijne medelezers, namelijk voor

(naam) — te

(naam) — te

Saam — exemplaren, waarvoor de gelden, bedragende per kwartaal / 1.25
per ex. door ondergeteekende per postwissel zullen worden toegezonden.

de Administratie van *De Heraut* wordt verzocht per kwitantie te innen.

Bij het compleet komen van het premierewerk verzoekt ondergeteekende
toezending van — stel losse banden.

(Naam)

(Woonplaats)

(Datum)

geklagde de leemten van de eedsformule heeft
nagespeurd, ten einde zonder met de tucht in
aanraking te komen, zijn aanvallen tegen zijn
kerk te kunnen richten, en het was daarom van
oordeel dat men een zoo gezinde persoonlijkheid
in het welbegrepen belang van de kerk niet
met een goed geweten den leerstoel van een
Theologische faculteit kon laten bezetten.

Het vonnis van het Conventgericht heeft niet
soo veel opzien gebaad als men, na den pers-
veldtocht verwachten kon. Het komt ons voor,
dat er ook van liberalistische zijde niet veel
tegen in te brengen is.

Het oordeel dat over Zoványi uitgesproken
is, was een eindoordeel. Wel heeft de gewezen
hoogleeraar appel aangeleekend bij den Hon-
gaarschen minister van crediet, op grond van
het feit dat de koning over de Gereformeerde
kerk het *jus supremacie inspectionis* (het recht van
het opperste toezicht) bezit. Maar al wilde de
minister dit recht laten gelden, hij zou niet in
staat zijn een vonnis te casseren, dat volgens
de door den Koning goedgekeurde kerkelijke
wetten gelagen is.

Dat de zaak van Zoványi voor de Hoog-
school en de kerk van het hoogste gewicht is,
behoeft geen betoog. Het verblijdt ons, dat het
lichaam der Gereformeerde kerk in Hongarije
zoo gezond gebleken is, dat ze in staat bleek
een ingedrongen splinter er uit te duiven.

WENCKEL.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XV.

ACHTERUIT.

Het is niet onbegrijpelijk of liever heel ver-
klaarbaar, dat die twee, ondanks het groot ver-
schil in leeftijd, mettertijd vrienden werden en
zoo met elkaar omgingen.

Alle werk toch moest nu door hen, voor
zoover noodig, samen worden verricht. Ze waren
heele dagen in elkaars gezelschap, raakten veel
meer in gesprek en leerden de een den ander
veel beter kennen dan vroeger.

De baas werd spraakzamer dan hij ooit in
den winkel was geweest, en de knecht durfde
zich veel vrijer uitspreken dan eertijds. Er was
tusschen hen een genegenheid ontstaan, die
maakte dat men elkaar gaarne hielp. En zoo
vloete het werk best, — was er maar meer werk
gevoel!

Nu kwam er echter iets in hun leven bij, dat
vroeger althans in één hunner had ontbroken.
Jan Velders was de oude niet meer. Wat hier-
van, menscheijkterwijze, de oorzaak was, hebben
we gezien. Allengs had hij het gezelschap van
lichtzinnige vrienden er aan gegeven. Het
schijnjeven en nog meer op Zondag was uit.
Hij ging weer geregeld, als in zijn jeugd, ter
kerk en bracht dikwijls een deel van den Rust-
dag bij Van Kampen door.

Vroeger zou hij dat heel vervelend hebben
gevoonden, doch nu niet. Want er was in hem,
door de werking van des Heeren Geest een
lust ontwaakt, tot de hooge en eeuwige dingen
van Gods Koninkrijk, een zoeken van den Heere
Jezus en het heil dat in Hem is. Zoo luisterde
bij nu ook gaarne, als zijn oude vriend sprak of
las over den Heiland, die de Weg is ter be-
houdenis. Want hij gevoelde nu, dat ook hij
sulk een Verloster noodig had en hoe het een
genade des Heeren was, dat hij vrienden had ge-
vonden, die hem op den Zaligmaker wisten en
uit het Woord spraken, dat den eenvoudigen
wijnheid geeft.

„Sprak van zelf, nu Velders als het ware van
knecht huisvriend was geworden, dat hij ook meer
in aanraking kwam met de overige huisgevoelen.
Hij was nog geenszins vergeten wat de moeder
en de dochter voor hem hadden gedaan. Zij
op hun beurt hadden groote achting voor hem
gekegen, door zijn gedrag jegens zijn baas.
Zoo ontstond er dus wederzijds een genegenheid,
die er ten slotte toe leidde, dat Jan, die Beijer
reeds lang had liefgekegen, haar ten huwelijk
vroeg. En al was nu Velders ook haar mindere
in stand, en kon hij geen leven van gemak
en weelde beloven, Beijer zag daar niet op,
eenvoudig omdat zij wederom Velders lief had.
Dat ook hij thans lust betoonde in des Heeren
wegen te wandelen, was haar een oorzaak van
grote blijdschap, en maakte het haar gemakke-
lijk op zijn vraag ja te zeggen.

Tegen den tijd dat Velders dacht te gaan trou-
wen had van Kampen tot hem gezegd: „Beide
vriend, ik voel dat mijn jaren klimmen. Ik kan
niet meer zoo voor. Daarom geloof ik, dat het
beter is, dat je de smederij maar overneemt.
Ik behoeft er niets voor te hebben.“ 't Is ook
het eenige, dat ik je in het huwelijk kan mee-
geven, en niet veel waarde. Maar ik zelf ben
voor het werk niet meer geschikt. Je moet
beter hulp hebben.“

Toen het huwelijk tusschen Jan en Beijer
gesloten was bleven Van Kampen en zijn schoon-
dochter bij de jonge lieden inwonnen. Men
hoopte maar, nu er een nieuwe kracht aan
het hoofd der zaak was gekomen, dat de
smederij weer tot den ouden bloei zou geraken,
en Van Kampen rekende daar misschien wel op.
Doch het liep anders.

Want er was een boze tijd aangebroken, en
vooreerst was er geen beterschap te zien.

Ons lieve vaderland, dat nu „de Bataafsche
republiek“ heette, had zich, gelijk we zagen,
verbroederd met Frankrijk. Het bleek echter
weldra, dat we daarvoor, bij al het vreugde-
gevoel over vrijheid, toch onze vrijheid gansch
prijsgaven.

De vriendschap met Frankrijk berokkende
ons de vijandschap met Engeland, en eens recht
werd dit duidelijk, toen we, al meer en meer
onder Franschen invloed geraakt, ten slotte
om zoo te zeggen, overal moesten gaan, waar
Frankrijk ging. Wel werd er kort na het begin
der negentiende eeuw, te Amiens vrede gesloten
tusschen Frankrijk, Nederland en Engeland,
maar deze vrede was van korten duur, en kostte
ons het heil van het prachtig eiland Ceylon,
zoodat we nu geheel uit Voor-Indië waren
verdreven. Wel hoopte men, dat handel en
welvaart weer zouden herleven, doch die hoop
bleek ijdel.

In Frankrijk was Napoleon aan het bewind
gekomen, de man, die zich van gewoon cilier
tot den hoogsten rang in den staat had
opgewerkt, en die nu een tien jaar lang Europa
met zijn naam en macht vervullen zou, om er
nog weer tien jaren voorbij waren, vergeten te
sterven op een eiland in den Atlantischen Oceaan.

't Was zijn doel Nederland tot een gewest

Aan de Administratie van
DE HERAUT,
Warmoesstraat 96,
Amsterdam.

In gesloten enveloppe
als brief te verzenden.

Inhoud betreft, een „quaestie zit tusschen auteur en uitgever“.

Ik stel te zeer prijs op een aangename verhouding met den auteur, van wien ik het voorrecht heb boeken ter perse te mogen leggen, dat ik niet kan nalaten U dringend te verzoeken, mij gelegenheid te willen geven langs dezen weg aan de lezers deset recensie mede te deelen, dat er tusschen mij en den heer Postmus geen schijn van schaduw eener quaestie is gerezen, maar dat integendeel onze verhouding de meest aangename is, die zich slechts denken laat.

Er is over al of niet opname der drie laatste hoofdstukken, tusschen auteur en uitgever, geen woord gesproken en geen letter geschreven.

Met betuiging van mijn vriendelijken dank voor de opname dezer regelen.

Hoogachtend,
Uw d. d. J. H. Kok.
Kampen, 27 Juni 1910.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Baarland, A. P. Laning, te Oud-Loosdrecht. — Driebergen, S. Oudkerk, te Krillingen. — Zevenhuizen (Gr.), K. v. d. Veen, te Kalijpe. — Moordrecht, C. J. de Kraker, te Middelharnis. — Epe, G. de Jager, te Bruijnis. — BEDANKT: Siddeburen, A. Rolloos, te Ter Apel.

Andel, Dr. H. L. Both is voornemens Zondag 24 Juli afscheid te nemen van zijn gemeente en Zondag 7 Aug. intrek te houden te Eindhoven. Als bevestiging hoopt op te treden, Dr. J. A. Goedbloed, van Nieuwendijk.

Leuwarden. Voor den herbouw onzer Oostkerk is deze week de eerste steen gelegd. Dr. W. A. van Es hield naar aanleiding van dit feit een toespraak, waarin hij deze gebeurtenis beschouwde in verband met de historie. Uit de geschiedenis bleek duidelijk dat God trots allen tegenstand, aan de kerk heeft gebouwd; daarom zij Hem dank gebracht, en bij dien dank zij ons vertrouwen, dat de Heere ook verder helpen zal.

Den heer G. Brugmans was als oudste in het bestuur der kerk, het leggen van den eersten steen opgedragen. Nadat deze hieraan voldaan had, stelde hij den oprichter van het werk een enveloppe met inhoud voor het personeel ter hand. Daarna werd gezongen Psalm 130: 1, waarmee de plechtigheid geëindigd was.

Oudeg. Dinsdag is hier de eerste steen gelegd voor het nieuwe kerkgebouw. Dr. D. Prins hield daarbij een passende toespraak over: „Het woord waarin deze steen rust; het woord waarom deze steen roept en een woord dat deze steen vergezelt.“

De plechtigheid werd opgevoerd door muziek van het Chr. Fanf. Corps. Nadat de aannemer H. J. Stra. een woord had gesproken, eindigde deze plechtigheid met het zingen van Ps. 89: 7.

Haarlemmermeer (Oostzijde). Zondag trad voor 't laatst als onzen dienaar des Woords op Dr. W. S. Veltman. Hij sprak naar aanleiding van Ps. 103: 2 over de weldaden des Heeren ook aan hem bewezen, stelde de gemeente den eisch van Gods woord voor tot gelooven; vermaande tot gehoorzaamheid aan dat Woord en wakte op tot dankbaar denken van de daden des Heeren. Door oud. Colijn en Dr. R. W. de Jong werd de scheidscheide leraar hartelijk toegesproken. Z. E. w. blijft in ons midden wonen.

Almelo. Onder bijwoning van een talrijke schare belangstellenden, is hier op 25 Juni een gedenksteen geplaatst in de in aanbouw zijnde nieuwe kerk. Onze leeraar, Dr. P. A. Veenhuizen, die het voorrecht genoot, namens de gemeente, dezen gedenkwaardigen arbeid te mogen verrichten, sprak daarbij de gemeente toe naar aanleiding van het opschrift van den gedenksteen.

Dat opschrift, het woord „Rehoboth“, genomen uit Gen. 28: 22, past zoo juist in het nieuwe kerkgebouw de gemeente te herinneren aan 's Heeren wonderbare leiding.

De Koning der Kerk heeft Zijn volk ook in Almelo ruimte gemaakt en dat volk is hier gewaasd.

Het nieuwe kerkgebouw, staande op een der meest geschikte gedeeltes van de stad zal straks aan ruim 850 personen een plaats geven om te kunnen genieten van de verkondiging des Woords. En wanneer onder den zegen Gods nog meer plaatsen mochten noodig blijken, dan kan door het aanbrengen van galerijen het getal tot 1200 worden uitgebreid.

Toen de plechtigheid der steenlegging geëindigd was, werd bij monde van onzen leeraar de gemeente met al hare behoeften en al haren arbeid aan den Heere opgedragen en daarna steg de lofsalm „Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen“ naar boven, naar Hem, die het welgemaakt heeft met ons en welmaken zal met al Zijn volk.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Tholen, J. v. Vliet, te Poortvliet. — Polabroek, T. Lekkerkerker, te Wanswold. — Oude-Nijbeek, J. G. v. Loenen, te Oudehulswolde. — Ter Apel, G. W. Noordhous, te Wier. — IJselmuiden, Dr. J. D. de Lind van Wijngaarden, te Putten.

AAN GENOMEN: Amsterdam, C. A. ter Linden, te Langweer. — Terwolde, J. ten Bruggenkatte, te Borculo.

BEDANKT: Zegveld, P. v. Toorn, te Sprang. — Amsterdam, Dr. A. Troelstra, te Utrecht. — Heer-Hugowaard, Dr. P. Proost, te Oude- en Nijehorne.

GEREFORMEERDE KERK
van Batavia.

De Coupons, ten laste van bovengenoemde Kerk, vervallende 1 Juli 1910, zijn van dien datum af betaalbaar bij

L. G. WEISZ & Co.

Amsterdam,
Westermarkt 21.

DE DOODSTRAF.

Naar aanleiding van de artikelen welke den laatste tijd over dit onderwerp in de bladen verschenen, stel ik het belangrijke werk van

Prof. FABUIS

over **De Doodstraf,** waarvan de uitgaafprijs f 2.75 is, tijdelijk verkrijgbaar voor slechts

75 cent.

De toezending geschiedt franco, na ontvangst van postwissel, waarop te vermelden: voor „Fabijs' Doodstraf“, door den Uitgever

H. A. VAN BOTTENBURG,
Bloemgracht 45, Amsterdam.

Bij J. H. KOK te Kampen
verschenen heden:

Christelijke Wereldbeschouwing

en
Moderne Arbeidersbeweging
DOOR

— Ds. G. WISSE. —

Royaal formaat. Prijs 0.60.

Bij alle solide Boekhandelaars voorhanden.

GRATIS EN FRANCO!!

zenden wij aan ieder, die zulks verlangt, het afdrukt bewijs, dat onze Rheumatische Remedie een radicaal geneesmiddel is voor Rheumatiek en licht. Prijs per fles franco 60 cts. bij vooruitbetaling bij K. S. DE BOER, Hoofd-Depoth. te Sneek.

**VEREENIGING VOOR HOGER ONDERWIJS OP
GEREFORMEERDEN GRONDSLAG.**

PROGRAM

VOOR DE

Dertigste Jaarlijksche Samenkomst,

te houden te Rotterdam,

6 en 7 Juli 1910.

I.

Op Woensdag, 6 Juli, des avonds te 7½ uur, zal een *Ure des Gebeds* worden gehouden in de Nieuwe Westerkerk (Ammanstraat), waarin als voorganger zal optreden Dr. B. WIELINGA, van Arnhem.

II.

Op Donderdag daaraanvolgende zal de *Algemeene Vergadering* gehouden worden van des morgens 10 tot des middags 12 uur, in het gebouw „Harmonie“, ingang Haagsche Veer.

De leiding van deze vergadering is door HH. Directeuren opgedragen aan den curator Dr. B. VAN SCHELVEN.

III.

Op Donderdag, des namiddags te 2 uur, zal een *openbare vergadering* worden gehouden in het gebouw „Harmonie“.

Het debat zal worden ingeleid door den hoogleeraar Dr. R. H. WOLTJER. Onderwerp: Het Woord Gods en het woord der menschen.

Voor entree betaalt men f 0.25; doch Leden en Contribuanten hebben gratis toegang. Op Donderdag, des namiddags te 5½ uur, gemeenschappelijke maaltijd tegen betaling van f 2.— (In de Diergaarde, ingang Kruisstraat tegenover de Diergaardeaank).

Aan H.H. leden of begunstigers, die aan den maaltijd wenschen deel te nemen, wordt beëld en dringend verzocht hiervan vóór 3 Juli kennis te geven aan den heer C. Kerkhof, Noord-singel 202.

Ook zal de Regelscommissie aanwijzing doen van gelegenheid tot logeeren voor den prijs van f 2.50, f 2.25, f 1.75 of f 1.40, en zorg dragen, dat na den bidstond leden en begunstigers elkander kunnen ontmoeten en gezellig samen zijn in het Gebouw van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, Oppert.

Tot deze samenkomst worden alle leden en begunstigers vriendelijk uitgenoodigd. Zij, die tot de *Vereeniging* als leden of begunstigers wenschen toe te treden, kunnen hiervan aangifte doen aan het lokaal, vóór den aanvang der vergadering.

De Regelscommissie:

Dr. B. J. F. BAVINCK, Voorzitter. A. J. DE BRAAL.
C. KERKHOF, Secretaris. J. J. HAGENBEEK.
H. DANE, Penningmeester. L. BARENDRECHT.
W. MINDERAA. G. J. VAN LINSCHOTEN.
R. D. KETELAAR. C. B. EPKER.
Mr. P. B. BOUMAN. I. VOORTMAN.
H. J. VAN ALPHEN. N. J. VAN DER VALK.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,
**WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.**

f 17.80 Nu slechts f 7.50

HET WOORD GODS.

Verklaring van het boek GENESIS.

Met de inleiding tot de
verklaring der H. Schrift

DOOR

Dr. J. C. SIKKEL,
Dienaar des Woords te Amsterdam.

Dese drie deelen zijn nu zoolang de
voorraad strekt te bekomen bij

A. FISSCHER, Boekh. UTRECHT,
voor f 7.50 in 3 mooie banden. Vraag
spoedig aan, de voorraad is niet groot.

Koninklijke Nederlandsche Lloyd.

Geregelde Stoomvaartdienst tusschen
**Nederland, Brazilië,
Uruguay en Argentinië.**

	van Amsterdam	Duinkerken	Leixoes	Rio de Janeiro
S.S. „Delfland“	6 Juli.	9 Juli.	16 Juli.	4 Aug.
	van Santos	Montevideo		te Buenos-Ayres
	6 Aug.	11 Aug.		12 Aug.
S.S. „Zeelandia“	van Amsterdam	Dover	Boulogne s/M.	Coruna
	20 Juli.	21 Juli.	21 Juli.	23 Juli.
	van Lissabon	Rio de Janeiro	*Montevideo	te Buenos-Ayres
	25 Juli.	2 Aug.	9 Aug.	12 Aug.

* Alleen voor passagiers.
Voor inlichtingen aangaande passage en vrachten wende men zich tot den
Koninklijken Hollandschen Lloyd, Prins Hendrikkade 131, (Telegramadres „Reallloyd“)
te Amsterdam, of tot de Agenten, de Heeren D. Burger & Zoon te Rotterdam.

LEVENSVERZEKERING

de Nederlanden van 1845

**BRAND - VERZEKERING
INBRAAK**

DEN HAAG (vroeger Zutphen). Directie HENNY.
KAPITAAL. f 4.000.000.00
RESERVEFONDUS. f 1.374.000.00

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland.

Gevestigd te GRONINGEN.

Telefoon Intercommunale No. 674.

Maatschappelijk Kapitaal f 1,000,000.

Uitstaand bedrag aan Hypotheken op 31 December 1909. f 2,559,147.50,
aan Pandbrieven f 2,502,750.—

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABUIS, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WITTEWAALL VAN STOUTWEGEN, Mr. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK, S. SIJTSMA.

Read van Toezicht: Jhr. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE, M. UBBENS.

Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven,

koers 99 %, in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij alle Agenten en Effectenhandelaren. Inlichtingen geven te Amsterdam, de heeren: L. G. WEISZ & Co. Westermarkt 21, te Rotterdam de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

Wed. P. VAN ELJK & ZONEN

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Damrak 60.

Bijkantoren: AMSTERDAM, Dam 13-15-17.

HILVERSUM, Langestraat 65.

HAARLEM, Kruisweg 69.

ROTTERDAM, Zuidblaak 62, bij het Postkantoor.

DORDRECHT, Wijnstraat, hoek Wijnbrugsteeg.

Belasten zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS.

Nemen en geven GELDEN op PROLONGATIE.

Sluiten BELEENINGEN.

Ontvangen GELDEN a DEPOSITO tegen dagelijks vast te stellen rentekoers.

Wisselen VREEMDE BANKNOTEN en MUNTSPECIEN.

Voor slechts 1/125, keurig gebonden
voor slechts 1/175, nieuwe uitgaaf;
zooeven verschenen:

L. G. C. LEDEBOER,

in zijn Leven en Arbeid, geschetst door
Dr. J. H. LANDWEHR. 28 Gheheel herziene en vermeerderde druk, met een woord
voortaf van Prof. Dr. H. BAVINCK.
Prijs f 1.25, Keurig geb. Prijs f 1.75.
Verkrijgbaar bij den Uitgever D. BOLLE te Rotterdam en verder alom Franco, na ontvangst van postwissel waarop melden: Ledeboer.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

van wijlen Mr. W. J. Rutgers / 1000.

Aan Contributien:

door den heer M. de Jong te Noorden f 7.50;
door Dr. A. Hoenefeld uit IJselmonde f 2;
door den heer G. Lustig te Huisen f 13;
door den heer J. Jongman te Stad Vollenhove f 19.50;
door den heer A. Verdun uit Oudshoorn f 39;
uit Alfen f 39.50, uit Zwanmerdam f 61.50,
samen f 140; door den heer H. J. ten Raa te Neebe f 14.50.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):

van de Ger. Kerk te Baambrugge f 5;
te Breukelen f 14.79; te Kamerik f 3.37; te Maarssen f 1.66; te Wageningen f 7.40.

Voor de Medische faculteit:

(Contributies) door den heer M. de Jong te Noorden f 1.50; door den heer A. den Besten uit Hoornaar f 14.50, uit Meerkerk f 10.50, uit Nieuwland f 6, samen f 31; door den heer H. van Noort te Loosduinen f 3.

(Schenkingen) van Dr. F. W. Slynther te Maassluis f 10.

Voor het Studiefonds:

van de 1½ Stuiversvereeniging te Amsterdam f 6.60; van Dr. F. W. Slynther te Maassluis f 20; door den heer A. Verdun uit Oudshoorn f 10; door den heer H. van Noort uit de cat.-bus te Loosduinen f 6.

TH. RUYSS Gt.

Penningmeester.

Amsterdam, Keizersgracht 162.

Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika,

gevestigd te Amsterdam, Keizersgracht 389,

Bijkantoor te London, 2. Great Winchesterstreet E. O.

Hoofdagentschap te PRETORIA.

Agentenschappen te KAAPSTAD, BLOEMFONTEIN, JOHANNESBURG, POTCHEFSTROOM, WITBANK en PREMIER NINE.

CORRESPONDENTEN op alle Bankplaatsen in ZUID-AFRIKA alsmede op de voortdurende havenplaatsen van OOST- en WEST-AFRIKA.

Koopt, verkoopt en incasseert Wissels en ander papier. Besorgt Telegrafische Uitbetalingen, verschaft Credietbrieven, geeft voorschot op verschepde goederen, opent rekeningen-courant en neemt gelden in deposito. Belast zich met Commissie- en Bankzaken in het algemeen.

Het Bijkantoor te London (Netherlands Bank of South-Africa, London Agency) belast zich met de uitvoering van Effectenorders aan de Londenche Beurs.

Boek- en Courantdrukkerij: DE ROEVER KROON & BAKEL, Amsterdam.

Dit blad was
Bijdragen van
het blad betref
aan de ADMINI
Inzendingen,
kunnen voor h

DERDE
Het Konto

GODS

Dierlel is
menschelijk b
zijds staat
weegschaal, v
steeds luidt z
zijds de die
dieper in de
slotte in zijn
en tegenover
en jubelend
looft in Hen
heeft en die r
heid, die in t
Deze verhoud
loopen, dat d
leden waarheit
erf der wetens
gekeerd de ge
de wijzegeer m
geloof afkeere
vinden zich d
stelling, en de
te loor. Daarn
de apostel Pau
van was men i
Scholastiek; m
zelfden weg o
wetenschappeli
gelle is aanvaa
niet zonder pr
waarheid die i
zeggen, mogen
roeping, om, s
grote levensp
van wat bestaa
ven, en zich een
te vormen, die
buiten hen best
te saambindt. I
onze veelzins f
mer verleiden,
leggen. We i
rechter nemen
ring van Hooge
heeft feitelijk e
we kunnen bij
Naast onze re
niet zint maar
rede en wil, is
ken, dat zelf n
op één lijn st
zijn, en het ge
toch het leven v
ten of lijden v
voel moeten da
evenredigheid t
de Religie el
Christelijk gelo
het de rede, i
mystieke innigh
werking stelt. V
van vromen hebb
ren, vromen die
vromen die i
zinken, maar e
het heil inzie
verstand, optre
Christus in her
leven met iets v
Paulus in I Cor
de heilige coöpe
vastliggen in da
magnetisch voel
die „de weg, d
en die de ziel, e
mer loslaat.

Nu rijst de
voor ons denken
verschil tussche
dige. Oas verst
en zoekt het per
opgevoerd, druk
uit; en wel kan
van zijn bereken
in het oneindig
begrip „oneindig
toelaten, maar
positiefs; het o
rekenbare, en he
is het op elk g
om bepaalde g
wezen grenzen, e
en elke vraag e
blijft, verliest al
vaagheid. Wat
boven den gem
de precisiteit
slechts de voor